

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. D. Thomæ Delbene Marvbiensis, Clerici Regvlaris,
Sacrae Theologiae Professoris ... De Immvnitae, Et
Ivrisdictione Ecclesiastica**

Bene, Thomas del

Lugduni, 1674

ij. Difficultatis Resolutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98676](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98676)

- Responderetur affirmatiue: Sic Felinus, & alij, quos citat, & sequitur Genuensis in praxi, cap. 88. Riccius decis. 34. & 35. Mascardus de probation. concl. 416. numero 2. & videtur esse vsu receptum in Rota Romana, quamvis contrarium teneant Baldus in l. 2. Cod. de delegit. hered. Menoch. lib. 3. presumpt. 132. num. 70. & 71. Quaranta num. 46. & Redoanus quest. 38. num. 16. Sed quod dixi, est multò probabilius, iuxta regulam apud Mascardum vol. 2. de probation. concl. 734. & gloss. l. in contrahenda, ff. de regul. iuris: factum (licet in dubio non præsumatur, nisi demonstretur, vt colligitur ex l. in bello, §. facta, ff. de captiuis, & postliminio reuersis, & l. 2. ff. de probat.) tamen præsumitur, si illud de iure faciendum erat; quia magis est, vt existimemus, aliquem munus suum rectè obiiisse, atque in eo, quod egit, nihil necessarium omisisse, quam non, quia delictum, & defectus non præsumitur, nisi demonstretur.
- 14 Vnde similiter si constet, hominem quidpiam egisse, v. g. Deo vouisse, iurasse, vel contractum fecisse, &c. præsumitur deliberationem sufficientem, & conditiones, ac solennitates requisitas, seu necessarias adhibuisse. His suppositis sit.

SECTIO II.

Dubitationis Resolutio.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus si iurauit simpliciter non alienare bona sua Ecclesia, dicitur quod intellexit solum de illicita alienatione.
- 2 Episcopus si iurauit se non alienaturum bona sua Ecclesia, inconsulto summo Pontifice, censetur intellexisse de alienatione licita, & iure concessa.
- 3 Iuramentum debet aliquid operari.
- 4 Solus defectus consultationis Papæ sufficit ad incurrendas pœnas à iure statutas, licet seruetur tenor præscripti solitus.
- 5 Ad disunctionem sufficit alterutram partem verificari.
- 6 Episcopus, vel Abbas alienantes in casu posito res sua Ecclesia, etiam in causis, quas iura concedunt, sunt periuri, cum tale iuramentum sit de re licita.
- 7 Excipitur primò casus magna necessitatis, qua dilationem non patitur, vt Pontifex, aliusve superior prius consuli possit.
- 8 Excipitur secundo casus in rebus modicis, vel Ecclesie parum vtilibus, quas Prælatus potest alienare non obstante iuramento.
- 9 Excipitur tertio casus locationis ad longum tempus, & concessionis in pignus, seu hypothecam vel in feudum, & emphyteusim; in quo potest Prælatus non obstante iuramento, inconsulto summo Pontifice, ad actum deuinire sine perijuri periculo, & sic non valide, nec licite ex alio capite.
- 10 Iuramentum est stricti iuris, & stricta interpretationis, & ideo in tali casu alienationis appellatione non venit, nisi alienatio strictè sumpta, per quam directum dominium transfertur.
- 11 Nomine alienationis strictè sumpta, non venit locatio etiam ad longum tempus, vel pignus, vel hypotheca, vel in feudum, vel emphyteusim concessio, contra Abbatem, & alios.
- 12 Iuramentum simpliciter prælatum, intelligi debet secundum subiectam materiam, & secundum iuris dispositionem.

- 13 Nomine alienationis ex iuris dispositione venit etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio.
- 14 Nomine alienationis per extraneam Pauli II. venit etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio.
- 15 Extraneus Pauli II. pluribus in locis, quoad dictum rigorem non fuit recepta, saltem quoad pœnas, & censuras, & etiam quoad locationem ultra triennium, & quoad concessionem in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim.
- 16 Extraneus ambrosius Pauli II. in quibusdam locis recepta non est quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum.
- 17 Iuramentum Prælati de non alienando bona sua Ecclesia inconsulto summo Pontifice, non est improbabile, quod intelligatur de alienatione tantum illicita, & contra formam iuris.
- 18 Iurans non infundare bona Ecclesia, inconsulto summo Pontifice, non intelligitur de feudo dato, & ad Ecclesiam deuoluto, quod est licitum, sed tantum de noua feudi concessione, qua est illicita.
- 19 Iurans non alienare res Ecclesia, inconsulto summo Pontifice, non intelligitur, quod non possit alienare in casu necessitatis, vel quod non possit alienare res modicas, aut parum vtilis.
- 20 Prælatus iurans perpetuò in Ecclesia se permanurum, non intelligitur, quod non possit abesse ex causa necessitatis, seu vilitatis Ecclesia.
- 21 Iuramentum factum in materia iuris, ad iuris terminos restringi debet.
- 22 Consensus summi Pontificis iuxta extraneam ambrosiosam, requiritur in illis casibus, in quibus Prælati consensus, & tractatus à iure expostulatur. Secus ubi consensus Prælati non requiritur.
- 23 Iuramentum Prælati in dictis casibus non est elusorium, operatur enim vt Prælatus sit firmiter in obseruandis iuris statutis.
- 24 Iuramentum extendi potest ad quamlibet alienationem, etiam licitam, & iure concessam, de facto tamen non extenditur.
- 25 Defectus consultationis summi Pontificis, sufficit ad incurrendas pœnas in illis casibus, in quibus consultatio illius expostulatur; non tamen requiritur in omnibus casibus.
- 26 Legatus à latere non potest reuelare iuramentum factum à Prælato de non alienandis bonis Ecclesia inconsulto summo Pontifice, quia id esset in præiudicium summi Pontificis.

Responderetur ad difficultatem positam distinguendo: vel Episcopus iurauit simpliciter, se bona Ecclesie non alienaturum, vel non alienaturum inconsulto summo Pontifice. Si primo modo iurauit, iuramentum intelligitur de alienatione solum illicita, vt perinde sit, ac si Prælatus iurasset, se bona Ecclesia non alienaturum sine iusta causa, & præter iuris formam; in quo non est difficultas, & conueniunt Doctores. Si secundo modo iurauit, ex probabiliori sententia Doctorum intelligitur de alienatione etiam licita, & iure concessa. Sic Abb. in cap. vt super, de rebus Eccles. non alien. Silu. verb. alienatio, quest. 16. Molina de iust. tract. 2. disp. 468. Azor. 2. part. lib. 9. cap. 1. quest. 9. Scortia Theorem. 118. & Nauarr. comment. de alienat. rerum Eccles. num. 13. & in Man. cap. 27. numero 149. & colligitur ex verbis, quæ Prælatus, scilicet Episcopus, & Abbas, qui vigore literarum Apostolicarum consecratur, in ordinatione sui profert, ibi: Possessiones ad mensam meam pertinentes non vendam, neque donabo, neque impignerabo, neque de nouo infundabo,

3 *alio, vel aliquo modo alienabo, etiam cum consensu Capituli Ecclesie mee, in consilio Romano Pontifice.* Et probatur etiam ratione; quia iuramentum debet aliquod operari: at si ad solas alienationes prohibitas extenderetur, nihil operaretur; tum quia si dicatur extendi ad omnes alienationes etiam licitas, & non prohibitas, cautius, & consultius in fauorem Ecclesie proceditur; tum quia in *Extravag. Ambrosia*, statuuntur poenae aduersus eos, qui in consilio Papa, vel contra illius constitutionis prescriptum tenorem res Ecclesie alienare presumpserint. Ergo solus defectus consultationis Papa, tametsi seruetur ibi prescriptus tenor, sufficit ad incurrendas predictas poenas. Consequentia probatur, quia in cit. Constitutione distinctiue fit sermo, & ex alio capite ad distinctionem sufficit, alterutram partem verificari, l. plerumque, ff. de iure dotium, & cap. in alternatis, de regul. iuris in 6.

6 Itaque si Episcopus, vel Abbas in casu posito res suae Ecclesie, etiam in causis, quas iura concedunt, alienent in consilio Pontifice, sunt periuri; cum tale iuramentum sit de re licita (nempe ut alienatio cautius fiat,) & possit seruari; ideoque fit complendum, iuxta cap. si vero, de iur. iur. & cap. quamvis, de pactis in 6. nisi velint esse periuri.

7 Excipitur primo casus magna necessitatis, quae dilationem non patitur, ut Pontifex, aliusve superior prius consuli possit, ut supra dubit. 1. dicebatur. Et hoc nota (inquit Silu. loco supra cit. quast. 17.) quia facit pro exemptis habentibus superiorem in locis valde remotis.

8 Excipitur secundus casus in rebus modicis, vel Ecclesie parum vtilibus: has enim Praelatus, qui iuravit se non alienaturum in consilio summo Pontifice, potest nihilominus alienare; quia tales in tali materia non censentur comprehensae nomine alienationis solennitatem aliquam, & summi Pontificis consensum postulantis, ut cit. dubit. 1. dicebam ex textu in cap. terrulas 12. quast. 11. & docet glossa ex cap. ut super, de rebus Ecclesie non alien. Calderin. consil. 7. eod. tit. Federicus de Senis consil. 210. & Abb. in cap. ult. de Ecclesie edificandis, num. 9. & in cit. cap. ut super, numero 15.

9 Excipitur tertius casus locationis ad longum tempus, & concessionis in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim; adeo ut licet Praelatus iurauerit, se non alienaturum res Ecclesie in consilio Pontifice, possit adhuc tamen sine periurij periculo, etsi non valide, nec licite ex alio capite, illas ad longum tempus, in consilio Pontifice, locare, vel in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concedere; quia cum iuramentum sit stricti iuris, & strictae interpretationis, arg. cap. penult. de iur. iur. alienationis appellatione non venit, nisi alienatio strictae sumpta, per quam directum dominium transfertur (ut venditio, donatio, & permutatio) non item locatio (etiamsi illa sit ad longum tempus) vel in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio. Sic Couar. 2. resol. cap. 16. num. 2.

Quamvis contrarium quoad hoc satis probabiliter sentiant Abb. in cap. intellecto, de iur. iur. num. 9. Silu. verb. alienatio, quast. 17. Mol. disp. 466. §. ex dictis, & Valquez de redditibus, cap. 2. §. 2. dubit. 3. num. 24. ex eo quod iuramentum simpliciter prolatum intelligi debeat secundum subiectam materiam, & secundum iuris dispositionem, & ex alio capite in nostro casu alienationis nomine veniat ex dispositione iuris, etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio, ut patet ex cap. ad audientiam, de rebus Ecclesie non alien. & ex iis quae supra dicebantur, iuxta Constitu-

tionem Extravagantis Ambrosiae, Pauli II. in qua certum est, quod alienationis appellatione veniat etiam locatio ad longum tempus, & in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim concessio, sicut recte adnotant Redoanus de rebus Ecclesie non alien. rubr. 8. cum. 50. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. num. 60. Rodrig. in Compend. 99. Regul. resol. 7. num. 23. Caltras Palas tom. 2. tract. 12. disput. 2. punct. 15. §. 1. num. 2. Barbosa de potest. Episc. part. 3. allegat. 95. num. 38. Bonacina de alienat. disp. 2. §. 9. punct. 3. num. 30. Diana part. 5. tract. 13. resol. 6. & alij quos supra dubit. 1. referebam.

Ceterum Silu. verb. Excommunicatio 3. num. 83. Nauar. lib. 3. consil. 10. eod. tit. edit. 2. & in Summa cap. 27. num. 149. Couar. 2. resol. cap. 16. num. 6. Azor. 2. part. Instit. Moral. lib. 2. cap. 1. vers. quod atinet, Valquez in opusculo de redditibus, cap. 2. §. 2. num. 32. & alij, quos infra, sect. 22. citabo, testantur Extravag. istam pluribus locis secundum hunc rigorem receptam non esse, saltem quoad poenas, & censuras, & etiam quoad locationem ultra triennium, & quoad concessionem in pignus, seu hypothecam, vel in feudum, & emphyteusim. Vide quae dicuntur infra cit. dubit. 22. 23. & cap. sequenti, dubit. 1. Vide etiam Bonacinam punct. 5. num. 4. ubi subdit, quod neque dicta Extravagans Ambrosiae, Pauli II. recepta sit quoad assensum Apostolicum in alienatione quorundam bonorum Ecclesiasticorum; quia bona aliqua Ecclesiastica vendi consueverunt de licentia solius Episcopi, non petito assensu Apostolico.

Dixi supra in Responsione ad difficultatem, ex probabiliori sententia Doctorum, iuramentum Praelati intelligi de alienatione etiam licita, & iure concessa; quia improbable non est, quod intelligatur de alienatione tantum illicita, & contra formam iuris. Sic defendit Abb. in cap. ult. de Ecclesie edificandis, n. 3. & Azor. cit. lib. 9. cap. 2. quast. 17. & probari potest a simili; quia iurans non infeudare bona Ecclesie, in consilio summo Pontifice, non intelligitur de feudo dato, & ad Ecclesiam deuoluto, quod est licitum, sed solum de noua feudi concessione, quae est illicita. Item iurans non alienare res Ecclesie in consilio summo Pontifice, non intelligitur, quod non possit alienare in casu necessitatis, vel quod non possit alienare res modicas, aut parum viles, quod etiam est licitum, uti supra dicebam. Item iurans Praelatus perpetuo in Ecclesia se permansurum, non intelligitur, quod non possit abesse ex causa necessitatis, vel vtilitatis Ecclesie, quia iuramentum factum in materia iuris, ad iuris terminos restringi debet. Ergo similiter iuramentum factum de non alienando bona Ecclesie, nisi in consilio summo Pontifice, non intelligitur, nisi de non alienando illa in iis casibus, in quibus summi Pontificis consensus a iure requiritur.

Quod si petas, in quibus casibus iuxta Extravagantem Ambrosiam, summi Pontificis consensus requiratur.

Respondetur, requiri in illis casibus, in quibus Praelati consensus, & tractatus a iure expostulatur: tunc enim Pontifex in cit. Extravag. consensum suum secundum requiri addidit: at non in aliis casibus, in quibus, si res Ecclesie alienetur, nullus tractatus, nullus consensus superioris, nullaue iuris solennitas expostulatur.

Vnde ad opposita facile responderetur. Ad primum nego iuramentum nihil operari: operatur enim, ut Praelatus sit firmior in obseruandis iuris statutis. Ad secundum, concedo iuramentum extendi posse ad quamlibet alienationem, etiam licitam, & iure concessam, at nego de facto extendi. Ad tertium, concedo, defectum consultationis summi Pontificis sufficere ad incurrendas poenas in illis casibus, in quibus consultatio

consultatio illius expostulatur; at nego, in omnibus casibus illam expostulari, sed solum in iis, in quibus requiritur tractatus, & Episcopi consensus.

26 Si petas secundo, an Legatus à latere possit dare licentiam operandi contra iuramentum prædictum?

Respondetur negatiue, quia id esset in præiudicium Romani Pontificis, cui tale iuramentum Prælatos obstringit. Atque ita docent Speculator & Abbas, quos citat & sequitur Silu. verb. Alienatio, n. 16. in fin.

DVBITATIO V.

An possit Prælati sue Ecclesie præiudicare? Vbi etiam de Prælato Religionis & de Religioso.

SUMMARIVM.

1. & 2. Prælati sine Capituli consensu, aliisque solemnitatibus iure requisitis non potest Ecclesia sua præiudicare in bonis, vel iuribus acquisitis. Secus est in acquirendis, quibus etiam sine Capituli consensu potest renunciare.
3. Prælati validè repudiat donationem Ecclesie sue oblatam, & validè repudiat legatum, & donationem, si non adimpleat conditionem legati, vel donationis.
4. Res relicta sub conditione non acquiritur legatario, vel donatario, ante conditionis euentum.
5. Res relicta sub modo acquiritur legatario, vel donatario etiam non adimpleto modo, quamvis legatario, vel donatario remaneat grauamen & obligatio aliquid faciendi.
6. Donatio, vel legatum sub modo habet esse suum substantiale absolutum, independentè quodammodo à modo, seu grauamine accessorio.
7. Promissum, seu legatum sub modo, statim etiam non impleto modo peti potest, quamvis promissarius, vel legatarius satisfacere debeat de illo implendo.
8. Promissarius, vel legatarius, licet modum nondum impleuerit, tamen ius omne suum transmittit ad heredem, qui etiam modum implere potest, & debet, & tam actiue, quam passiue transmittit.
9. Modus, seu grauamen, ut promissioni accessorium censeatur, ideoque à promissario implendum sit, requiritur 1. fieri in continenti: 2. modum adiectum esse possibilem; secus non tenet.
10. Modus promissioni, donationi, vel alteri dispositioni adiectus, est veluti accessoria pactio, seu obligatio: quapropter ipsa corruente propter sui impotentiam, non etiam corruit pactio, seu obligatio principalis, cum principale non pendeat à suo accessorio.
11. Modus adiectus tanquam causa finalis, ac principalis resoluitur in conditionem sine qua non, quia tunc corruit donatio, vel legatum.
12. Modus adiectus non tanquam causa finalis, ac principalis, sicut non resoluitur in conditionem sine qua non, ita etiam non efficit promissionem, vel donationem reuocabilem. Obligat tamen ad præstandam eius estimationem.
13. Donatio Ecclesie facta sub modo, eo non seruato, neque reuocari potest, nisi id ipsum in donatione fuerit expressum, quia in dubio præsumitur facta propter Deum, & in remedium peccatorum.
14. Amplia etiam si id ipsum in donatione fuerit expressum, quod propter modum non seruatum esset reuocata.
15. Prælati Ecclesie nocere non potest, si solus sine Capituli consensu modum donationis transgrediatur.
16. Prælati nocere potest Ecclesie in casu, quo donati facta fuerit sub conditione, & conditionem Prælati, qui res Ecclesie administrat, non adimpleat.
17. Promittens Ecclesie se donaturum centum, si pro eius Patre anniuersarium celebretur, si Ecclesia Prælati nolit implere conditionem, promissor liberatur obligatione.
18. Si quis leget, vel donet centum cum modo, seu obligatione, ut anniuersarium celebretur, relictum reuocari non potest ob non adimpletum postea modum, sed agi potest ad implementum.
19. Res semel Ecclesie acquisita, est quasi sacra facta, & in speciali dominio Christi constituta, ideoque reuocari non potest.
20. Donans, vel legans Ecclesie, licet conditionem apposerit, ut res ab ipso relicta alienari non possit, adhuc non censetur alienari prohibita in casu necessitatis.
21. Superior Religionis, cum Nouitium in Religionem suscipit, validè repudiat hereditatem, qua post eius professionem, & Paris obitum Religionis obuentura esset.
22. Teneatur tamen in dictis casibus de mala administratione sui muneris.
23. Prælati habet se ad Ecclesiam, tanquam tutor, seu curator.
24. Monachus, seu religiosus acceptans rem sibi testamento legatam sine licentia Prælati, licet validè acceptet, peccat tamen.
25. Si verò legatum sine consensu repudiat, non validè repudiat, quia ius est acquisitum Religioni.
26. Monachus, vel religiosus in iure querendo non solum prodesse, sed etiam obesse potest Religioni, scilicet si donationem sibi faciendam respuat, validè renunciat, & sic sine violatione voti paupertatis rogare potest offerentem, ut alteri dare velit.
27. Prælati, licet absque Capituli consensu, ceterisque iuris solemnitatibus non possit obesse alienando res Ecclesiasticas, potest tamen obesse in iudicialibus, permittendo aduersus suam Ecclesiam sententiam ferri.
28. Item potest obesse in usurpationibus, permittendo res Ecclesie ab alio temporis diuturnitate prescribi.
29. Ecclesia laesa restituatur in integrum intra quadriennium.
30. Quæ alienari iure prohibentur, prescribi non possunt, si alienari simpliciter prohibeantur ratione ipsius rei.
31. Finis dotalis, cum sit sub administratione mariti, & uxor agere prohibeatur, non prescribitur contra mulierem.
32. Prescriptio incipere non potest contra filium, dum bona ipsius aduentitia sunt penes Patrem, & filius pro his agere impeditur.
33. Prescriptio aliquando suspenditur, ac quodammodo dormit.
34. Quæ alienari non prohibentur simpliciter, sed solum limitatè, tunc prescribi interdum non impediuntur.

Respondetur, quod licet Prælati sine Capituli consensu, aliisque solemnitatibus iure requisitis, non possit Ecclesia sua præiudicare in bonis, vel iuribus acquisitis, possit tamen sine Capituli consensu, & omni alia iuris solemnitate præiudicare in bonis, ac iuribus acquirendis, & sic illis validè renunciare. Ita glossa communiter recepta in cap. ult. n. 6. q. 6. Iuristæ in l. iubemus, Cod. de sacrosanctis Eccles. Abbas, & Canonistæ in cap. tua, de his quæ sunt à Prælati: Silu. verb. Alienatio, num. 18. Et probatur, quia (sicuti colligitur